

„Garsiojoje prakalboje aktoriams Hamletas sako, kad teatras yra veidrodis, kuriame galima pamatyti tikrąjį gamtos ir tikrovės vaizdą. Norėjau įsiskverbti į tą veidrodį, perkeisti jame matomą atvaizdą, ir perkelti jį atgal į tikrovę – norėjau išpildyti savo troškimo vaizdą. Norėjau, kad žiūrintys aktoriai forumo teatre galėtų peržengti ribas, sulaužyti konvencijas, įžengti į teatrinės fantazijos veidrodį, surepeuoti pasipriešinimo formas, o tada grįžti į realybę bei parsinešti savo troškimų vaizdinius.

Raskite savo kelią, leiskite asmeniui poreikiams, pasirinkimams, smalsumui bei troškimams jus vesti“

A.Boal

Vienas pagrindinių Engiamųjų teatro principų skelbia:

Mes tikime Taika, bet ne Pasyvumu!

Projekto vykdytojas:

Viešoji įstaiga „Menų ir mokymo namai“ (Lietuva)

www.forumoteatras.lt

<https://www.facebook.com/forumoteatras>

Projekte dalyvauja:

Partneriai iš Lietuvos:

Širvintų „Atžalyno“ progimnazija;

Vilniaus Simono Daukanto gimnazija;

Joniškio rajono Kriukų pagrindinė mokykla;

Kauno Milikonių vidurinė mokykla;

Panevėžio Margaritos Rimkevičaitės technologinė mokykla

Partneriai iš Latvijos:

Vecsaules pamatskola, Bauskē;

Draugija „Balti“ kartu su Šiaurės šalių gimnazija, Ryga

Partneriai iš Lenkijos:

Lenkijos Zespół Przeszkolno – Szkolno – Gimnazjalny, Rostorzewo

Projekto draugai iš Estijos:

MTÜ Foorumteater, Talinas

Projekto draugai iš Lietuvos

Kazimiero Simonavičiaus universiteto Teisės fakultetas,

Vilnius/Klaipėda

Projektą finansuoja

Europos Sąjungos programa Europa piliečiams

THE ROAD OF THE CITIZEN

„Coragem de ser feliz“

„Išdrįskite būti laimingi“

A.Boal

“Esybė tampa žmogumi, kai išranda teatrą.

Pradžioje aktorius ir žiūrovas gyvena išvien, toje pačioje asmenybėje; tą akimirka, kai jie atsiskyrė - vieni tapo aktoriais, o kiti žiūrovais - gimė teatras, kurį pažįstame šiandien.

Teatras yra pirmasis žmogaus išradimas, atveriantis kelią visiems kitiems išradimams ir atradimams.

Teatrinė profesija, priklausanti keletui, neturėtų uždengti to fakto, kad teatrališkumas yra būdingas mums visiems. Teatras yra visų žmonių pašaukimas: jis yra tikroji žmonijos prigimtis.

Teatras gimsta tuomet, kai žmogus atranda savyje gebėjimą matyti save iš šono.

Stebėdamas save, žmogus suvokia, kas jis yra, kas nėra, ir įsivaizduoja, kuo galėtų būti; suvokia, kur jis yra, kur jo nėra, ir įsivaizduoja, kur galėtų nuvykti. Tik žmogus turi gebėjimą stebėti save įsivaizduojamame veidrodyje. (Be abejo, žmogus kartais sutinka ir tikrus veidrodžius: motinos akis, atspindį vandens paviršiuje, - tačiau dažniausiai jis žvelgia į save vien vaizduotės veidrodžio pagalba.)

Čia ir yra teatro esmė: žmoguje, stebiniame save patį. Žmogus ne tik „kuria“ teatrą - jis „yra“ teatras.

Visi mes esame teatras, o kai kurie iš mūsų dar jį ir kuria.

Taip įgaunamas savęs pažinimas leidžia jam tapti subjektu (tuo kuris stebi), kitam subjektui (tam kuris veikia). Tai leidžia jam įsivaizduoti savo veiksmų variacijas, apsvarstyti alternatyvas. Žmogus gali matyti save stebintį, veikiantį, jaučiantį ir mąstantį; gali jausti save jaučiantį ir suvokti save suvokiantį.

Galiausiai imame suvokti, jog galime keistis ir keisti pasaulį. Niekas neliks kaip buvę. Tirkime praeitį šiandien, kad galėtume kurti ateitį.“

A.Boal

„**Europa piliečiams**“ yra skirta aktyviam Europos pilietiškumui skatinti. Ši programa prisideda prie aktyvaus piliečių dalyvavimo, Europos tapatybės stiprinimo, skatina ES piliečių toleranciją ir tarpusavio supratimą.

Projektas „**Piliečio kelias**“: informavimas apie pagrindines Europos Sąjungos piliečių teises ir jų įgyvendinimas remiantis „Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija“.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija

pripažįsta ES piliečių ir gyventojų asmenines, pilietines, politines, ekonomines ir socialines teises. Chartiją sudaro preambulė ir 54 straipsniai, suskirstyti į septynis skyrius:

1. Orumas
2. Laisvės
3. Lygybė
4. Solidarumas
5. Pilietinės teisės
6. Teisingumas
7. Bendrosios nuostatos

Projektas „**Piliečio kelias**“ daugiausia dėmesio skiria pirmiesiems trims Chartijos skyriams:

orumi, laisvėms ir lygybei.

Nusprendėme apie šias teises ne tik kalbėti, bet ir patys išbandyti, ką jos reiškia, kaip mes jas patiriame, kada jos pažeidžiamos – o gal kai kada pažeidžiame jas ir patys? Šiuo tikslu pasirinkome interaktyvius būdus, kuriuos sukūrė žymusis brazilas Augusto Boal (1931-2009), legendinis teatro direktorius ir režisierius, nepailstantis kovotojas už prigimtines žmogaus teises ir laisvę. Išdrįšęs monologą teatre keisti dialogu, klausyti žiūrovų nuomonės ir kvieisti juos į sceną išbandyti naujų sprendimų, jis susilaukė karinės diktatūros nemalonės, buvo suimtas, kalinamas, kankinamas, o vėliau išstremtas iš šalies. Nepaisant to, jis ir toliau visame pasaulyje skleidė savo sukurtą

„**Engiamųjų teatro**“ idėjas.

Engiamųjų teatro susideda iš Laikraščių teatro, Forumo teatro, Nematomo teatro, Vaizdinių teatro, Troškimų vaivorykštės ir Įstatymų leidybos teatro.

Engiamųjų teatro remiasi idėja, kad visuose santykiuose turėtų vyrauti dialogas: tarp vyrų ir moterų, rasijų, šeimų, grupių ir tautų. Tikrame gyvenime visi dialogai turi tendenciją virsti monologais ir taip kuriami „engėjų – engiamųjų“ santykiai. Engiamųjų teatro siekia atkurti dialogą tarp žmonių.

Augusto Boal gyveno sudėtingomis sąlygomis, aplink save nuolat matydamas ir pats asmeniškai susidurdamas su pačiais brutaliausiais žmogaus teisių pažeidimais. Jo patirtis vertė kovoti, stoti skriaudžiamųjų pusėn, garsiai kalbėti apie engiamus šio pasaulio piliečius. Mums gali atrodyti, kad mes nesusiduriame nei su engėjais, nei su engiamaisiais, visi piliečiai turi bent jau teorinę teisę garsiai sakyti savo nuomonę, tačiau, pažiūrėję atidžiau, rasime dar ne vieną gyvą ir įsišaknijusią, gal labiau maskuojamą ar subtilesnę, priespaudos formą.

Todėl, Engiamųjų teatro pagalba, pasitelkdami dialogą, šiame projekte nagrinėjame pačias svarbiausias, prigimtines kiekvieno žmogaus teises. Stengiames išlaikyti aistringą Augusto Boal pasiryžimą neužmerkti akių prieš socialinę neteisybę ir kviečiame visus į dialogą apie prigimtines kiekvieno žmogaus teises!

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija

Kiekvienas asmuo turi teisę į laisvę ir saugumą.

Prieš įstatymą visi lygūs.

Draudžiama bet kokia diskriminacija, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos.

Visose srityse turi būti užtikrinta moterų ir vyrų lygybė, įskaitant priėmimą į darbą, darbą ir atlyginimą.

Sąjunga pripažįsta ir gerbia pagyvenusių žmonių teisę gyventi oriai ir nepriklausomai bei dalyvauti visuomeniniame ir kultūriniame gyvenime.

Sąjunga pripažįsta ir gerbia neįgalųjų asmenų teisę naudotis priemonėmis, užtikrinančiomis jų nepriklausomumą, socialinį bei profesinį integravimą ir dalyvavimą bendruomenės gyvenime.

Augusto Boal

Be disciplinos nebūtų socialinio gyvenimo. Be laisvės nebūtų gyvenimo.

Visi [Engiamųjų teatro] žiūrovai turi tokią pačią teisę patirti išlaisvinančią kalbėjimo galią. Tokią pačią demokratinę teisę jie turi ir parodyti (o ne tik išsakyti) savo nuomonę.

Kai pažvelgiame už fasado, matome engėjus ir engiamus žmones, visose visuomenėse, etninėse grupėse, priklausančius skirtingoms lytims, socialinėms klasėms ir kastoms; mes matome neteisingą ir žiaurą pasaulį. Mes turime sukurti kitokį pasaulį, kadangi žinome, kad tai yra įmanoma. Bet tik nuo mūsų priklauso, ar sukursime šį kitą pasaulį savo rankomis ir veikdami scenoje bei savo pačių gyvenime.

Engiamųjų teatro niekada nebuvo teatras, kuris atsisako stoti į kurią nors pusę – tai kovos teatras! Tai Engiamųjų teatro, skirtas jiems, apie juos ir priklauso jiems patiems, kas jie bebūtų – darbininkai, valstiečiai, bedarbiai, moterys, juodaodžiai, jauni žmonės, seni žmonės, žmonės su psichine ar fizine negale – galiausiai, visi tie, kurie verčiami tylėti ir iš jų atimta pilnaverčio gyvenimo teisė.